

امنیت در فضای سایبر

مونا کریمی

چکیده

امنیت یکی از ارکان مهم جامعه و خانواده است و امروزه با پیشرفت تکنولوژی امنیت یک معنای جدیدتری به خود در فضای مجازی گرفته است. فضای مجازی فضایی است که در آن افراد بدون اینکه همدیگر را کاملاً بشناسند شروع به ارتباط برقرار کردن با یکدیگر و اشتراک هرگونه فایلی را می کنند. بنابراین مسئله ی اعتماد در این گونه فضاها بسیار کم است و همین مسئله موجب ایجاد مشکلات بزرگی در سطح جامعه شده است و افراد کلاه برداری از این طریق کاربران را فریب داده و از اعتماد آن ها سوء استفاده می کنند و سپس از آن ها اخاذی می کنند. در این مقاله ابتدا فضای سایبری را شرح می دهیم سپس جرائم رایانه ایی ، امنیت و راه های ایجاد امنیت در فضای مجازی توسط کاربر و نکاتی برای پیشگیری از وقوع جرایم رایانه ایی را بررسی می کنیم.

کلید واژه ها : امنیت ، سایبر ، فضای سایبر ، جرائم رایانه ایی ، شبکه های اجتماعی

مقدمه

بشر همواره به داشتن امنیت و اطمینان خاطر در هر زمینه ایی نیاز دارد و با آرامش و امنیت است که انسان می تواند مسیر زندگی خود را به راحتی و بدون دغدغه ی فکری پیش ببرد.

برای مثال امنیت در خانواده به معنای داشتن یک کانون گرم خانوادگی و آرامش فکری و روانی والدین و فرزندان است و امنیت در کشورها به معنای امن و امان بودن کشور و مرزها از هر گونه تجاوز و جنگ (چه در داخل و چه در خارج از کشور) توسط دشمنان است و ...

امروزه با رشد تکنولوژی اینترنت ، یک معنی دیگری از امنیت تحت عنوان ، امنیت در فضای مجازی برای کاربران مد نظر است. که داشتن این امنیت به مراتب مهم تر از امنیت در خانواده و کشور است زیرا اگر این امنیت از بین برود کانون خانواده و حتی یک کشور از هم می پاشد.

با رشد تکنولوژی ، دولت ها نیز باید به سوی الکترونیکی شدن قدم بردارند. اما عدم وجود امنیت کافی در یک فضای مجازی (الکترونیکی) برای انجام کارهای کاربران از جمله : امور بانکی ، خرید اینترنتی ، عضویت در شبکه های اجتماعی و ... تمایل کاربران را به داشتن این تکنولوژی کاهش می دهد و کاربران همواره کارهای خود را به صورت سنتی انجام می دهند بنابراین داشتن دولت الکترونیک در کشور متوقف می شود.

اما آیا این دلیل خوبی برای عقب ماندگی از پیشرفت است؟ قطعاً خیر. بنابراین باید سیاستگذاران در هر کشور با صرف هزینه ی هنگفت و ایجاد یک راهبرد مناسب و استفاده از متخصصین در زمینه ی امنیت فضای مجازی دولت و ملت خود را با پیشرفت جهانی همگام کنند.

سایبر¹

از لحاظ لغوی در فرهنگ های مختلف سایبر به معنی مجازی و غیر ملموس می باشد، محیطی است مجازی و غیر ملموس موجود در فضای شبکه های بین المللی (که این شبکه ها از طریق شاهراه های اطلاعاتی مثل اینترنت به هم وصل هستند) که در این محیط تمام اطلاعات راجع به روابط افراد، فرهنگ ها، ملت ها، کشورها و به طور کلی هر آنچه در کره ی خاکی به صورت فیزیکی ملموس وجود دارد (به صورت نوشته، تصویر، صوت، اسناد) در یک فضای مجازی به شکل دیجیتالی وجود داشته و قابل استفاده و دسترس کاربران می باشند و از طریق کامپیوتر، اجزای آن و شبکه های بین المللی به هم مرتبط می باشند.

واژه سایبر از لغت یونانی کایبرنیت² به معنی سکاندار یا راهنما مشتق شده است. نخستین بار این اصطلاح سایبرنتیک توسط ریاضیدانی به نام نوربرت وینر³ در کتابی با عنوان "سایبرنتیک و کنترل در ارتباط بین حیوان و ماشین" در سال 1948 به کار برده شده است. سایبرنتیک علم مطالعه و کنترل ساخت ها در سیستم های انسانی، ماشینی و کامپیوتر ها است.

فضای سایبر⁴

واژه ی فضای سایبر را نخستین بار ویلیام گیسون⁵ نویسنده داستان علمی تخیلی در کتاب نورومنسر⁶ در سال 1984 به کار برده است. فضای سایبر در معنا به مجموعه هایی از ارتباطات درونی انسان ها از طریق کامپیوتر و مسائل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می شود.

یک سیستم آن لاین نمونه ای از فضای سایبر است که کاربران آن می توانند از طریق ایمیل با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. بر خلاف فضای واقعی، در فضای سایبر نیاز به جابجایی های فیزیکی نیست و کلیه ی اعمال فقط از طریق فشردن کلید ها یا حرکات ماوس صورت می گیرد. این عدم جابجایی فیزیکی، محققان را وا داشت که به مطالعه برخی شباهت های فضای سایبر با حالت های نا هشیاری، به خصوص حالت های ذهنیای که در رویا ها ظاهر می شوند، بپردازند.

1. Cyber

2. Kybernetes

3. Norbert Wiener

4. Cyberspace

5. William Gibson

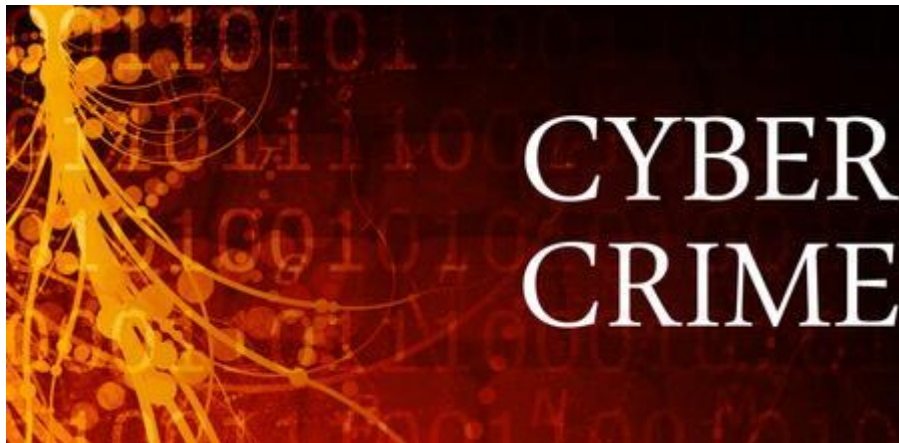
6. Neuromancer

ویژگی های فضای سایبر

کاربران می‌توانند به هرگونه خدمات اطلاعاتی الکترونیکی دسترسی پیدا کنند، بدون در نظر گرفتن این که این اطلاعات و خدمات در کدام نقطه ی دنیا واقع شده‌است. محیط سایبر زمینه ی فعالیت های اقتصادی مهم و ابزار ضروری برای انجام کلیه ی معاملات تجاری و در سطح بین‌المللی بدون دخالت مستقیم بشر فراهم آورده‌است. محدوده ی فعالیت کاربر به مرزهای فیزیکی یک خانه یا یک محل کار و حتی مرزهای یک کشور محدود نبوده و در یک سطح کم هزینه هرکاربر می‌تواند در هر زمانی و در هر مکانی با مردم در هر نقطه‌ای از جهان ملاقات کند و اطلاعات مبادله کند ، بدون اینکه از محل واقعی و هویت فرد خبر داشته باشد.

جرم سایبری

جرم سایبری بر دو نوع است : در تعریف محدود جرمی که در فضای مجازی (سایبر) رخ می دهد جرم رایانه ای است و بر اساس این دیدگاه ، اگر رایانه ابزار و وسیله ارتکاب جرم باشد آن جرم را می توان در زمره جرائم رایانه ای قلمداد کرد. در تعریف گسترده هر عملی که به کمک یا ، از طریق سیستم های رایانه ای رخ می دهند جرم رایانه ای قلمداد می شود.

جرایم در فضای سایبر

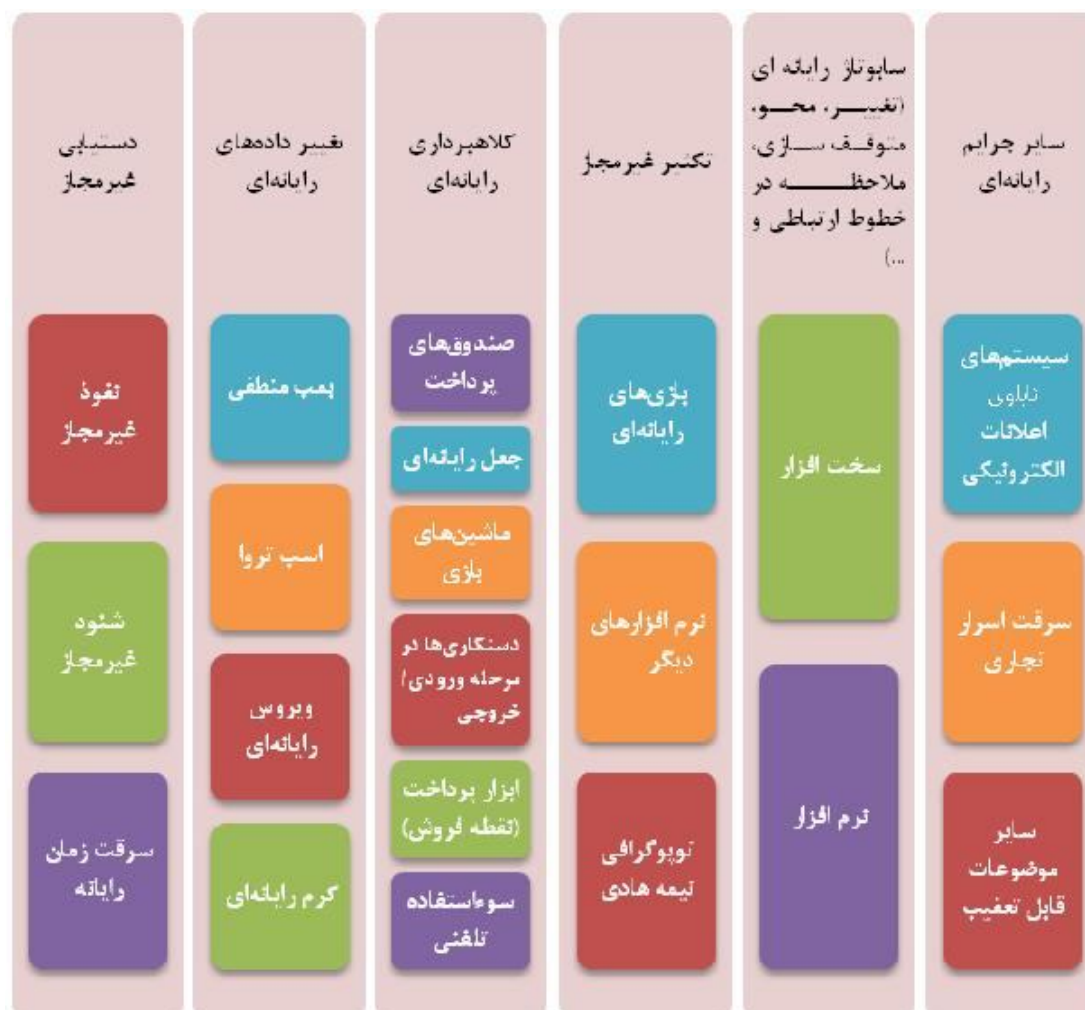
طبیعت این جرایم وسوء استفاده های مرتکب شده دراین دنیای مجازی هیچ گاه در دنیای حقیقی دیده نشده است. امنیت نا کافی تکنولوژی همراه با طبیعت مجازی آن فرصت مناسبی را در اختیار افراد شرور قرار می‌دهد. نگران کننده ترین جنبه ی فضای سایبر انتشار سریع اطلاعات درآن می‌باشد، مثلاً در لحظه ی

کوتاهی قسمتی از اطلاعاتی که می‌تواند به طور بالقوه مورد سوءاستفاده قرار گیرد کشف می‌شود. در فضای سایبر برای جستجو و پیدا کردن این جرایم مشکلات پیچیده تر می‌شود. در دنیای واقعی دزدی از بانک کاملاً مشخص است چرا که بعد از سرقت در خزانه بانک پولی موجود نیست. ولی در تکنولوژی کامپیوتری شدن یک خزانه می‌تواند بدون هیچ علامتی خالی شود.

برای مثال سارق می‌تواند یک کپی دیجیتال کامل از نرم افزار بگیرد و نرم افزار اصلی را همان طور که دقیقاً بوده باقی بگذارد. در فضای سایبر کپی عیناً عین اصل است. با کمی کار روی سیستم، سارق می‌تواند امکان هرگونه تعقیب و بررسی مثل پاک کردن اثر انگشت را تغییر دهد.

در اروپا، کشور سوئد به عنوان اولین کشور، با تصویب قانونی در سال 1973 دستیابی غیرمجاز به اطلاعات ذخیره شده را به عنوان جرم در نظر گرفت.

سازمان پلیس جنایی بین المللی جرائم رایانه ای را طبق نمونه ی زیر طبقه بندی کرده است :

بحران سازهای سایبر

- ویروس : ویروس ها یا برنامه های خود همانند ساز، برنامه هایی هستند که با هدف آلوده کردن سیستم های دیگر نوشته می شوند و معمولاً از طریق یک دیسک و گاهی از طریق اینترنت یا شبکه های پست الکترونیک سرایت می کنند. بعضی ویروس ها ممکن است قادر به حمله به فایل های سیستم و ذوب کردن برد اصلی یک رایانه ، پاک کردن تمام داده های دیسک سخت و از کار انداختن رایانه باشند.
- عنکبوت های موتورهای جستجو و پالس های الکترومغناطیس : که می توانند دیسک سخت یک رایانه را ذوب کنند.
- کرم ها : می توانند به یک سیستم دسترسی پیدا کنند اما نمی توانند در خارج از شبکه به آن دسترسی پیدا کنند. برای مثال از طریق یک دیسک ، گسترش پیدا کنند. کرم ها در یک رایانه مقیم می شوند و فضای رایانه را اشغال می کنند تا آن که رایانه کند شود یا از کار بیفتد.
- بمب های منطقی : آن ها عمدتاً زیانبار ساخته می شوند اما مانند ویروس ها تکثیر نمی شوند. آن ها طوری طراحی شده اند که طی یک دوره ی زمانی در رایانه غیر فعال باقی می ماند و سپس با سر رسیدن تاریخی که برنامه ی آن ها مشخص شده است منفجر می شوند. اهداف این بمب ها متفاوت است.

پلیس سایبر

بعضی ازافسران پلیس از دهه 1970 در زمینه جرایم سایبر آموزش دیده اند و تخصص پیدا کرده اند. جرایم سایبر ممکن است در هر جایی اتفاق بیفتد و غالباً قابل ردیابی نیستند. بیشتر ادارات پلیس محلی فاقد پرسنل ماهر یا بودجه لازم برای مبارزه با جرایم سایبر هستند به ویژه به این دلیل که این پرونده ها ممکن است در آن واحد به حوزه های قضایی متعددی مربوط شوند. بنابراین چه کسی مسئول مبارزه با جرایم سایبر خواهد بود؟ علاوه بر آنچه پلیس رایانه ای نامیده می شود، شهروندانی نیز وجود دارند که به صورت شخصی به جلوگیری از جرایم سایبر و شناسایی مجرمان کمک می کند. هنوز هم مباحثات زیادی در مورد روش های مورد استفاده توسط مقامات رسمی، در اجرای قوانین مبارزه با جرایم سایبر وجود دارد. پلیس تا چه حد مجاز است که در تحت پیگرد قرار دادن و دستگیری مجرمان سایبر به ویژه هکرها پیش رود؟ پلیس تا چه حد اجازه دارد که به حریم خصوصی الکترونیک شهروندان پا بگذارد؟ چگونه باید میان حقوق افراد و نیاز مقامات دولتی برای تحقیقات و تشکیل پرونده تعادل برقرار کرد؟ ولی با این وجود پلیس توانسته بسیاری از هکرها را بدخواه را شناسایی کند و در یافتن مجرمان سایبر موفق باشد.

در ایران نیز پلیس سایبر تحت عنوان پلیس فتا (فضای تولید و تبادل اطلاعات) از بهمن ماه 1389 به دستور سردار فرماندهی نیروی انتظامی تولید و تبادل اطلاعات تشکیل شده است و توانسته است مجرمان

رایانه ایی زیادی را به دام اندازد.

تامین امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور، صیانت از هویت دینی، ملی و ارزش‌های انسانی جامعه در فتا، حفظ حریم خصوصی و آزادی‌های مشروع، صیانت از منافع، اسرار و اقتدار ملی در فضای تولید و تبادل اطلاعات، حفظ زیر ساخت‌های حیاتی کشور در مقابل حملات الکترونیک و اعتماد و آسودگی خاطر آحاد شهروندان جامعه برای انجام تمامی امور قانونی از جمله فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به منظور صیانت از حاکمیت و اقتدار ملی از جمله اهداف تشکیل پلیس فتا است.

درباره مفهوم امنیت اجتماعی

در لغت، امنیت به معنای امن بودن : امنیت داشتن (شهر امن است) و بی خطر بودن (جاده ها امن نیست) امن و امان : آرام و خالی از موجبات بیم و هراس / امنیت : وضع یا کیفیت نبودن خطر یا آشوب ، ایمنی (اینجا شب ها امنیت ندارد. کشور از امنیت برخوردار است.) معادل انگلیسی این واژه Security و در عربی امن می باشد.

امنیت در کشورها در گذشته که تکنولوژی مورد بحث نبود به امنیت در مرزها و در داخل کشور با استفاده از سلاح های سرد خلاصه می شد اما امروزه علاوه بر این معنی عمومی امنیت یک معنی جدید در حوزه ی فضای مجازی به خود گرفته است که این امنیت به مراتب مهم تر و قابل توجه تر است چرا که حملات سایبری چه در داخل و چه در خارج از مرزها آسیب های جبران ناپذیری به دولت ها و ملت ها وارد می کند.

امنیت سایبر

به امنیت فناوری اطلاعات، وابسته به سیاست دولت ها، امنیت سایبر گفته می شود. این اصطلاح عموماً توسط مؤسسه های دولتی و سیاستگذاران ملی در اسناد، قوانین و پروژه های تحقیقاتی استفاده می شود و کما بیش مترادف با امنیت اینترنت است. هر دو عبارت به جوانب امنیت شبکه و اصول سیاستگذاری شبکه ها مثل تعریف حریم خصوصی، جرائم سایبر، تجارت و ارتباطات جهانی اشاره دارند.

با وجود تبادل عظیم اطلاعات حیاتی و یا خصوصی از طریق اینترنت باید دید اینترنت تا چه حد برای ارسال داده‌های حساس، مطمئن است. و امنیت شبکه‌ها وقتی داده‌ها در آن جریان پیدا می‌کنند چگونه است؟ چرا که با وجود جریان داده‌ها روی اینترنت طبیعی است که فکر کنیم گوش دادن و گرفتن اطلاعات حساس موجود می‌تواند کار ساده‌ای باشد. اما رمزگذاری روی داده‌ها (غیر قابل فهم یا غیر قابل خواندن داده‌ها)، لایه سوکت‌های امن به عنوان استاندارد ایمنی و رمز عبور معتبر، جداسازی داده‌ها روی کامپیوترهای متعدد و تفکیک پایگاه داده‌ها (جدا نگه داشتن اطلاعات مشتریان) روش‌های پیشرفته در ایمنی داده‌ها می‌باشند. که می‌توانند از دستیابی هکر ها به داده ها جلوگیری کنند.

فناوری های امنیت اطلاعات

امنیت اطلاعات به حفاظت از اطلاعات و به حداقل رساندن خطر افشای اطلاعات در بخش های غیرمجاز اشاره دارد. امنیت اطلاعات مجموعه ای از ابزارها برای جلوگیری از سرقت، حمله، جنایت، جاسوسی و خرابکاری و علم مطالعه روش های حفاظت از داده ها در رایانه ها و نظام های ارتباطی در برابر دسترسی و تغییرات غیرمجاز است.

با توجه به تعاریف ارائه شده، امنیت به مجموعه ای از تدابیر، روش ها و ابزارها برای جلوگیری از دسترسی و تغییرات غیرمجاز در نظام های رایانه ای و ارتباطی اطلاق می شود
فن آوری به کاربرد علم، خصوصاً برای اهداف صنعتی و تجاری یا به دانش و روش های مورد استفاده برای تولید یک محصول گفته می شود.

بنابراین فناوری امنیت اطلاعات به بهره گیری مناسب از تمام فناوری های امنیتی پیشرفته برای حفاظت از تمام اطلاعات احتمالی روی اینترنت اشاره دارد.

طبقه بندی Infosec

طبقه بندی ارائه شده در این مقاله از فناوری های امنیت اطلاعات ، در وهله اول براساس دو ویژگی پایه گذاری شده است:

براساس مرحله خاصی از زمان : به این معنا که در زمان تعامل فن آوری با اطلاعات عکس العمل لازم در برابر یک مشکل امنیتی می تواند کنشگرایانه (کنشی)⁷ یا واکنشی⁸ باشد.

غرض از کنشگرایانه انجام عملیات پیشگیرانه قبل از وقوع یک مشکل خاص امنیتی است. در چنین مواردی به موضوعاتی اشاره می گردد که ما را در پیشگیری از وقوع یک مشکل کمک خواهد کرد (چه کار باید انجام دهیم تا...)

غرض از واکنشی انجام عکس العمل لازم پس از وقوع یک مشکل خاص امنیتی است در چنین مواردی به موضوعاتی اشاره می گردد که ما را در مقابله با یک مشکل پس از وقوع آن، کمک خواهند کرد (اکنون که ... چه کار باید انجام بدهیم؟)

براساس سطوح پیاده سازی نظام های امنیتی در یک محیط رایانه ای : فناوری امنیت اطلاعات را، خواه از نوع کنشی باشد یا واکنشی، می توان در سه سطح پیاده سازی کرد :

سطح شبکه Network Level

سطح میزبان Host Level

سطح برنامه کاربردی Application Level

بدین منظور می توان نظام امنیتی را در سطح شبکه و خدمات ارائه شده آن ، در سطح برنامه کاربردی خاص، یا در محیطی که شرایط لازم برای اجرای یک برنامه را فراهم می نماید (سطح میزبان) پیاده کرد.

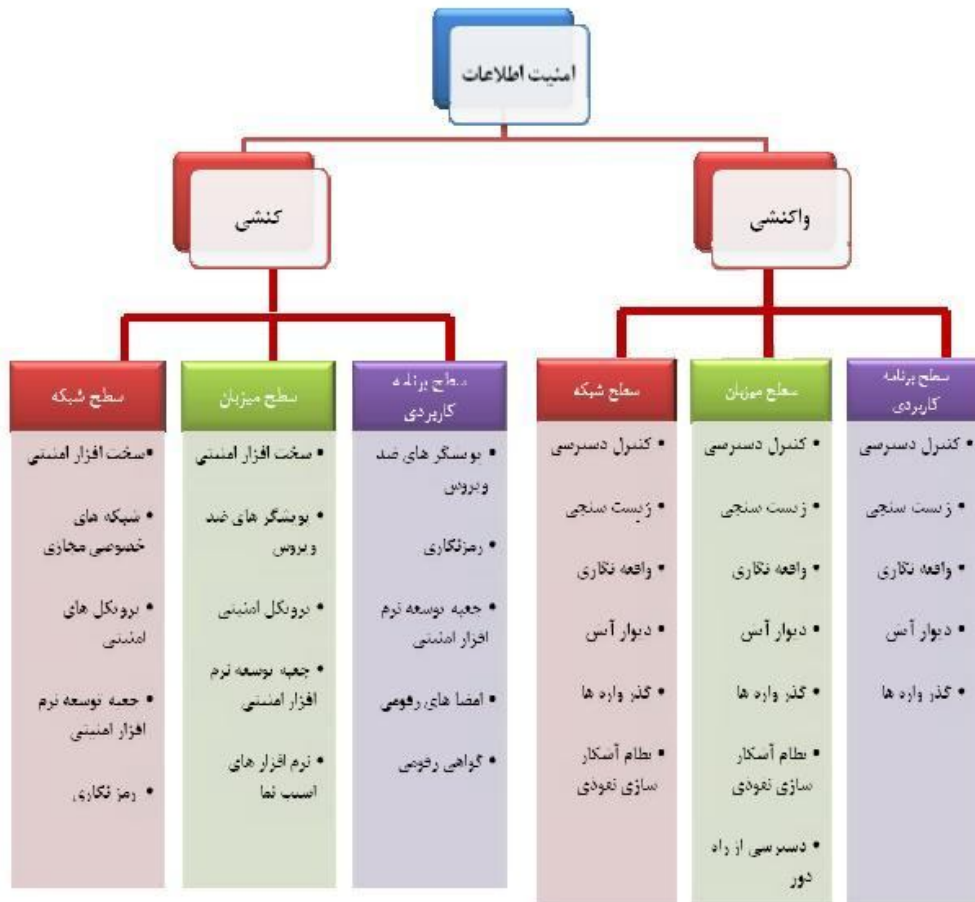
شکل های زیر فناوری های امنیت اطلاعات را براساس دو ویژگی یاد شده ترسیم می نماید.

فناوری های امنیت اطلاعات کنش گرایانه

فناوری های امنیت اطلاعات واکنشی

فناوری های امنیت اطلاعات واکنشی و کنشی

شبکه های اجتماعی

شبکه های اجتماعی گونه ایی از وب سایت های اینترنتی هستند که افراد ، گروه ها و سازمان ها ، در آن پیرامون یک یا چند ویژگی مشترک گرد هم می آیند و اطلاعات خود را به اشتراک می گذارند. با ظهور و بروز تکنولوژی های جدید وب مثل وب 2,0 و وب 3,0 و وب معنایی شبکه های اجتماعی که مبتنی بر تعامل کاربران در ارتباط گیری ، تولید و به اشتراک گذاری محتوا هستند به وجود آمدند تا جایی که مجموع کاربران معروف ترین شبکه های اجتماعی اینترنت مانند FaceBook به بیشتر از یک میلیارد کاربر رسیده است.

در هر کشور و در هر جامعه ایی متناسب با فرهنگ ، تعاملات اجتماعی ، و فعالیت های سیاسی و اقتصادی ، کارکردهای شبکه های اجتماعی متفاوت است. اما برخی کارکردهای شبکه ایی در تمامی جوامع با هم مشترک است.

مهمترین کارکرد های شبکه های اجتماعی ایجاد گروه ها و دسته های ارتباطی پیرامون یک ویژگی خاص، کارکرد های اقتصادی مبتنی بر بازاریابی اجتماعی و کارکرد های سیاسی ، ایجاد کمپین های سیاسی فعالیت دسته ها و گروه های سیاسی ، در یک فضای مجازی است.

شبکه های اجتماعی و حریم خصوصی

حریم خصوصی و محرمانگی اطلاعات شخصی یکی از مهمترین و جنجالی ترین مباحثی است که از ابتدای همگانی شدن اینترنت و بعدتر با ظهور و بروز شبکه های اجتماعی وجود داشته است. تقریباً هیچ کسی پیدا نمی شود که اطلاعات شخصی فردی و خانوادگی خود را به راحتی در اختیار دیگران بگذارد. در کشورهای غربی سیاست محرمانگی⁹ یکی از ارکان کاربری اینترنت است ، به نحوی که قوانین و مقررات آن ایجاب می کند که در تعامل بین وب سایت ها ، خدمات دهندگان اینترنتی و کاربران ، ضمن تعریف سیاست محرمانگی ، این امر به نحو مطلوبی در وب سایت خدمات دهنده به رویت کاربر رسیده ، حقوق و تکالیف وی یادآور می گردد.

بر اساس سیاست محرمانگی خدمات دهندگان و کاربران توافق می کنند که چه اطلاعاتی از آنان به نمایش درآید یا به هر نحو مورد استفاده قرار گیرد. اگر به هر شکل دیگری خارج از توافق نامه ی محرمانگی اطلاعات کاربران مورد سوء استفاده قرار گیرد ، کاربران امکان اقامه ی دعوی و طرح شکایت را علیه وب سایت خدمات دهنده خواهند داشت.

معمولاً در شبکه های اجتماعی جزئی ترین اطلاعات کاربران نیز قابل دریافت و انتشار است مانند : علاقمندی ها ، میزان تحصیلات ، ارتباطات خانوادگی و دوستانه ، شغل ، محل زندگی ، محل تولد ، شماره تماس و ... .

اگرچه برخی از شبکه های اجتماعی خارجی با توجه به قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران و فعالیت های مجرمانه ایی که در فضای آن سایت ها صورت می گیرد ، خارج از دسترسی عادی قرار دارند اما به هر حال برخی از کاربران ایرانی در این شبکه ها عضویت داشته و به روش های مختلف به آن ها دسترسی دارند.

متأسفانه بررسی ها نشان می دهد که حضور بسیاری از کاربران ایرانی در فضای شبکه های اجتماعی با مخاطراتی در رابطه با تهدید حریم خصوصی آنان مواجه است و سهل انگاری این دسته از کاربران گاه صدمات جدی به آنان وارد کرده است.

بایستی این حقیقت را پذیرفت که مهم ترین چالش شبکه های اجتماعی اینترنتی موضوع اعتماد به مخاطب یا کسانی است که در لیست دوستان شما قرار می گیرند. مطالعه ی سبک کاربری کاربران نشان می دهد که معمولاً درخواست دوستی سایر کاربران را به راحتی می پذیرند. این در حالی است که به طور معمول در این شبکه ها دوست یابی صورت نمی پذیرد و تنها دوستان و آشنایان در فضای واقعی در این فضا نیز نسبت به اتصال و اشتراک گذاری اطلاعات و محتوا اقدام می کنند.

در زیر به برخی از نکات مهم در رابطه با تامین امنیت در فضای شبکه های اجتماعی اشاره می شود :

1. مراقب جعل هویت باشید؛ یکی از مهم ترین موضوعاتی که کاربران را تهدید می کند جعل هویت است به خصوص در زمانی که کاربر در زمینه ای جزو افراد سرشناس باشد. در صورتی که در حیطه ی کسب و کار یا حوزه ی اجتماعی خود فرد سرشناسی هستید ممکن است افراد دیگری با سوء استفاده از محتوا و اطلاعاتی که شما به صورت عمومی به اشتراک گذاشته اید با نام و هویت جعلی شما و با راه اندازی صفحات مشابه دست به اخاذی ، کلاه برداری و اقدامات مجرمانه بزنند. از این

- رو هوشیاری در حفظ اطلاعات و محتواهای خصوصی کاملاً اهمیت دارد. در صورتی که متوجه جعل هویت خود شدید موضوع را به پلیس فتا اعلام کنید.
2. اسرار ملی و سازمانی را افشا نکنید؛ سازمان، شرکت یا موسسه ای که در آن کار می کنید قطعاً اطلاعاتی در اختیار شما می گذارد که انتظار دارد شما آن ها به صورت محرمانه نزد خود نگه دارید. برخی از شبکه های اجتماعی نیز طوری طراحی شدند که ناخواسته افراد را به ورطه ی جاسوسی می کشانند. برای مثال: برخی از شبکه های اجتماعی مبتنی بر جانمایی که افراد نام و نشان خیابان ها، اماکن و مراکز مهم را به اشتراک می گذارند، عملاً کارکرد جاسوسی دارند و به راحتی این امکان را به دشمن می دهند که به این اطلاعات بدون کمترین زحمتی دسترسی پیدا کنند.
3. مراقب کرم های رایانه ای و تروجان ها باشید؛ برخی از خدمات شبکه های اجتماعی مانند Application ها در دل خود کرم های رایانه ای و تروجان ها را انتشار می کنند. بنابراین در فضای این شبکه ها به هر خدمتی که از سوی کاربران دیگر به شما پیشنهاد می شود اعتماد نکنید.
4. توافق نامه های محرمانگی اطلاعات را مطالعه کنید؛ با مطالعه ی این توافق نامه ها متوجه خواهید شد که کدام دسته از اطلاعاتی که شما به اشتراک می گذارید ممکن است در معرض خطر قرار گیرد که به شما کمک می کند با دقت بیشتری از شبکه های اجتماعی استفاده کنید.
5. به هر ناشناسی اعتماد نکنید؛ فضای شبکه های اجتماعی مملو از کاربرانی است که با هویت های جعلی و برای مقاصد خاص مانند کلاه برداری، اشاعه ی فحشاء و سایر اقدامات غیرقانونی و مجرمانه نسبت به ارتباط برقرار کردن با کاربران اقدام می کنند. از این رو از پذیرفتن افرادی که با هویت، تصاویر و طرح مطالب اغوا کننده سعی در ارتباط برقرار کردن و افزودن شما به لیست دوستان خود یا علاقمندان صفحه ی خود را دارند، اجتناب کنید.
6. تنظیمات حریم خصوصی را انجام دهید؛ تمامی شبکه های اجتماعی ابزارهایی را در اختیار شما می گذارند که حوزه ی حریم خصوصی خود را تنظیم کنید. با استفاده از این ابزارها می توانید با خیال راحت تر نسبت به اشتراک گذاری اطلاعات با دوستان خود اقدام کنید و دسترسی دیگران را محدود کنید.

ایجاد یک رمز عبور امن

تقریباً ما برای انجام دادن بیشتر کارهای خود در اینترنت به رمزعبور نیاز داریم. بنابر این داشتن یک رمزعبور خوب و ایمن می تواند امنیت ما را در فضای سایبری تا حدود زیادی حفظ کند. رمزهایی که اکثر کاربران استفاده می کنند به احتمال زیاد یکسری اعداد و حروف است که یادآور نکته، تاریخ تولد و یا یک اسم منحصر به فرد است.

در سال 2011، تعداد 37000 نفر از کاربران سونی، حساب های اینترنتی شان هک شد و اطلاعات آنها توسط LulzSec در اینترنت منتشر شد. این اتفاق در سال 2010 برای 180000 نفر از اعضای سایت Gwaker Media رخ داد و اطلاعات آنها نیز لو رفت. اما مطالعاتی که بر روی این رمزها لو رفته انجام گرفته است، نکات جالب توجهی را آشکار می سازد که بد نیست نگاهی به آنها داشته باشیم.

استفاده از رمزهای عبور در چند حساب کاربری: کاربران یک عادت بسیار بد دارند! تعداد بسیار زیادی از این افراد از یک رمز عبور برای حساب‌های مختلف و متعددی بهره می‌گیرند. این عادت شاید سر منشأ تسهیل در حفظ کردن رمزهای عبور را در خود ببیند، اما اگر برای رمز عبور حساب جیمیل، لایو، یاهو میل، پی پل و بسیاری دیگر از سرویس‌ها از یک رمز عبور استفاده کنید، خودتان کار هکرها را راحت‌تر کرده‌اید. بنابراین سعی کنید برای هر حساب اینترنتی خود یک رمز عبور منحصر به فردی داشته باشید.

رمزهایی که از کلمات ساده استفاده می‌کنند: شاید باور نکنید یا حداقل اینکه باور آن برایتان سخت باشد، اما 99% از رمزهای عبور حساب‌های سونی همگی از کلمات ساده و یا با مفهوم بهره گرفته بودند. این کلمات به طور مثال شامل abc123, summer است. رمزهای عبوری که به صورت alpha numeric هستند به راحتی توسط برنامه‌هایی که رمزها را حدس می‌زنند قابل شناسایی و کشف هستند.

متفاوت و عجیب باشید: هکرها برای اینکه بتوانند رمزهای عبور شما را حدس بزنند معمولاً از یک دیکشنری مخصوص استفاده می‌کنند که در واقع انباره ای است از کلمات. بسیار عجیب بود اما 60% رمزهای عبوری که از 37000 رمز لو رفته همگی در این دیکشنری‌ها وجود داشتند. این نشان می‌دهد که کاربران از رمزهای ساده و با مفهوم استفاده می‌کنند که امکان حدس زدن آن‌ها وجود دارد.

کاربران در انتخاب رمز عبور سخت تنبل هستند: مطالعات نشان می‌دهد که کاربران در استفاده از کاراکترهای ! % ^ @ # \$ % + در رمزهای عبور بسیار تنبل هستند و معمولاً رمزهایی بین 6 تا 8 کاراکتری انتخاب می‌کنند. با این اوصاف شما هکرها را به میهمانی ویژه ای دعوت می‌کنید.

اما چگونه می‌توان رمزهای بهتر و قوی‌تری داشت؟

رمز عبور خود را با حروف اول کلمات یک جمله یا متنی که دوست دارید آغاز کنید. به طور مثال:

Can't See the Forest Through the Trees : cstfttt

If the Shoe Fits, Wear It : itsfwi

پسوردها را طولانی‌تر کنید. معمولاً رمزهای عبور 6 تا 8 کاراکتری برای حدس زده شدن جزو رمزهای راحت به حساب می‌آیند. می‌توانید بخش اول را با یک کلمه که مفهوم بیشتری برایتان دارد به هم بچسبانید و طولانی‌تر کنید.

cstftttGmail

puosuVista

itsfwiEpinions

رمز عبور تان را با کمی دست کاری پیچیده تر کنید. به طور مثال یکی از حروف آن را با یک کاراکتر غیر ی حرفی - عددی عوض کنید.

CstftttGm@il

Puo5uVista

1tsfwiEpinions

از همه این موارد مهم تر، عوض کردن دوره ای رمزهای خودتان است. شما باید در یک بازه ی زمانی خاص تمام رمز های خودتان را عوض کنید. در غیر این صورت باز هم امکان حدس زدن رمزتان را به هکرها داده اید!

بعضی وقت ها گذرواژه ها به تنهایی امنیت کافی ایجاد نمی کنند. بسیاری از سازمان ها استفاده از روش تأیید دو مرحله ای، مانند ارسال پیام به تلفن همراه جهت تأیید تبادلات بانکی آنلاین را آغاز کرده اند. در بعضی شرایط، برای مشاغل استفاده از این روش برای ایجاد یک لایه امنیتی دیگر منطقی است.

روشهای تامین امنیت کامپیوتر در اینترنت

1. ابتدا کل اطلاعاتی را که در هاردتان ذخیره نموده اید و داشتن آنها را ضروری می دانید در حافظه جانبی اعم از هارد اکسترنال (خارجی) سی دی یا فلش مموری ، بسته به حجم اطلاعات ، ذخیره نموده سپس همان حافظه های جانبی را از کامپیوتر جدا نمایید.
2. سپس کل درایوها را فرمت از نوع کند نمایید.
3. سپس یک سی دی سیستم عامل دارای برنامه بوت ایبل خودکار، در دستگاه قرار داده کامپیوتر را Restart نموده و برنامه بوت را اجرا نمایید کل درایوها را حذف نموده و از بین ببرید چون بعضی فایل های جاسوس بین فاصله دو درایو مخفی می شوند و نرم افزارهای امنیتی نمی توانند آنها را شناسایی نمایند. سپس مجدداً پارتیشن بندی (درایو سازی) نموده و سیستم عامل و برنامه های کامپیوترتان را نصب نمایید.
4. پس از ساخت Connection اینترنت، در اولین مراجعه در اینترنت سریعاً یک نرم افزار امنیتی از یکی از سایت های معتبر دانلود و نصب نمایید سپس نرم افزار را به روز رسانی نمایید.
5. یک فلش مموری چندین گیگابایتی به کامپیوتر خود وصل نموده و من بعد هرگونه فایلی که از اینترنت دانلود می نمایید در آن ذخیره نمایید.
6. هنگام وارد نمودن رمز خود در سایت های بانکی و یا مشابه (خرید اینترنتی) که از شما شماره حساب و رمزتان را می خواهند حتماً از کیبورد مجازی آن سایت و یا کیبورد کامپیوترتان استفاده کنید. از ذخیره اطلاعات فوق در کامپیوتر از طریق کلیک کردن سایت مربوطه خودداری نمایید مگر آنکه نیاز باشد. در این صورت باید به یاد داشته باشید که پس از خروج از آن سایت حتماً و سریعاً از

طریق بخش Internet Option واقع در کنترل پنل کامپیوترتان رموز (و نیز نشانی سایت های بازدید شده تان را چون برای بعضی جاسوس ها اینکه شما وارد چه سایت هایی می شوید مهم است) کاملاً پاک نمایید. حتماً حتی پس از خروج از اینترنت باز همین روش را اجراء کنید.

7. به یاد داشته باشید که بیشترین فایل های جاسوس در سایت های غیر اخلاقی و سایت های خبری و سیاسی وجود دارند بنابراین باید در مراجعه با اینگونه سایت ها احتیاط نمایید.

8. اشخاص ناشناخته را عضو اد لیست (ياهو) مسنجرتان نکنید و هر ایمیلی را باز نکنید. از هر شخصی چه به صورت آن لاین و چه به صورت ایمیل و حتی سی دی، فایل قبول نکنید. همه نرم افزارهای امنیتی نمی توانند به صورت قطعی فایل های جاسوسی را شناسایی نمایند.

9. من بعد هیچ گونه فایلی را که مایل نیستید دیگران آنرا از کامپیوترتان سرقت کنند در کامپیوترتان نگهداری نکنید چه در هارد و چه در سی دی رام کامپیوترتان. در حقیقت شما باید کامپیوترتان را خالی از هرگونه فایلی که مایل به سرقت آن ها نیستید نموده و در صورتی که می خواهید محتوای سی دی را ملاحظه نمایید باید اینترنت را قطع نموده و پس از پایان کار به یاد داشته باشید که سی دی را از سیدی رام خارج نمایید.

10. هنگامی که کامپیوتر به اینترنت متصل نیست اطلاعات داخل فلش مموری که از اینترنت دانلود و ذخیره موقت نموده اید را در هارد اکسترنال (خارجی) یا سی دی رایت نموده و از کامپیوتر جدا کنید و کل فلش مموری را مجدداً فرمت نموده من بعد هنگام مشاهده محتوای فلش مموری، سی دی و هارد اکسترنال و هارد کامپیوتر دیگری، اینترنت را قطع نمایید.

11. ضمن اینکه همیشه هر فایلی را قبل از باز نمودن باید با نرم افزار امنیتی خود اسکن و ویروس یابی کنید حتماً اسامی فایل ها و فولدرهای مهم در هارد و فلش مموریتان را هم به صورت نامشخص و منحرف کننده بگذارید مثلاً به جای واژه عکسهای من بنویسید عکسهای از شهر تبریز.

12. چنانچه لازم است که از هارد کامپیوترتان استفاده نمایید همیشه به یاد داشته باشید اطلاعاتی را در هارد آن ذخیره کنید که سرقت و یا دستکاری آن ها برای شما دردناک نباشد. هر هفته کامپیوتر خود را به وسیله ی باد نیمه گرم و شدید یک ششوار و سپس یک جارو برقی غبار رویی نمایید. چنانچه برای شما امکان داشته باشد یک سیستم عامل کاملاً Original تهیه نمایید چون بعضی از خود سیستم عامل ها و برنامه های کامپیوتر و نیز ياهو مسنجر و امثال آن ها هم دارای فایل های جاسوسی هستند.

به طور کلی یک دستگاه کامپیوتر را مختص ورود به اینترنت نمایید و یک دستگاه دیگر مخصوص کارهای معمولی روزانه خود (کار با هارد و سی دی و فلش و ذخیره ها و تبادل های اطلاعاتی تان). شما با اجرای این موارد امنیتی می توانید تا میزان بسیار زیادی کامپیوترتان را از دسترس هکرها و جاسوسان در امان نگهدارید.

نکاتی برای پیشگیری از وقوع جرائم اینترنتی

استفاده از اینترنت، پیامدهای مثبت و منفی متعددی را در پی دارد اگر چه نباید فرصت‌های مثبتی که از طریق اینترنت ایجاد شده را نادیده گرفت اما از طرفی نمی‌توان از کنار معضلات، ناهنجاری‌ها، بزهکاری‌ها و .... به وجود آمده از این طریق نیز به سادگی و با بی‌توجهی گذر کرد.

پایگاه اطلاع‌رسانی پلیس فتا، برای پیشگیری از وقوع جرائم اینترنتی و سرقت اطلاعات کاربران اینترنتی و والدین آن‌ها هشدارهایی را به کاربران داده است. شما هم با خواندن این هشدارها می‌توانید امنیت خود را در زمان استفاده از اینترنت افزایش دهید.

- از رمزهای عبور متعدد برای امور مختلف استفاده کنید تا از لو رفتن آن‌ها جلوگیری شود.
- در زمان استفاده از اینترنت در مکان‌های عمومی حتماً از محل‌های معتبر استفاده کنید.
- رایانه‌های خانگی را در محلی از منزل قرار دهید که در مقابل دید اعضای خانواده باشد.
- ساعتی را که بچه‌ها با کامپیوتر کار می‌کنند محدود کنید.
- از ذخیره و نگهداری اطلاعات شخصی در سیستم‌های رایانه و گوشی‌های تلفن همراه جدا خودداری کنید.
- از ارسال اطلاعاتی در اینترنت که هویت شما را آشکار می‌کند خودداری کنید.
- هیچگونه اطلاعاتی را با افراد غریبه که بصورت آن لاین معرفی می‌شوند به اشتراک نگذارید.
- هرگز ضمایم همراه ایمیل‌های افراد ناشناس را باز نکنید.
- حتماً از نصب نرم‌افزارهای امنیتی که از سیستم شما در برابر حملات ویروسی و جاسوسی محافظت کند اطمینان حاصل کنید.
- از رمز عبور طولانی، مشترک از اعداد، حروف و نشانه‌ها استفاده کنید.
- رمزهای عبور خود را در فواصل زمانی معین تغییر دهید.
- از وجود سه نرم‌افزار امنیتی، آنتی‌ویروس، ابزار ضدجاسوسی و Firewall در سیستم خود اطمینان حاصل کنید.
- تهدیدات و آسیب‌های اینترنتی را برای فرزندان خود گوشزد کنید.
- در زمان خرید اینترنتی حتماً از واقعی بودن وبسایت‌ها اطمینان حاصل کنید.
- در زمان استفاده از اینترنت در محل‌های عمومی حتماً قبل از خروج از محل، نسبت به خروج کامل از سیستم اطمینان حاصل کنید.
- در زمان خرید تجهیزات رایانه‌ای حتماً از محل‌های فروش معتبر و شناخته شده خرید کنید.
- فریب تبلیغات و آگهی‌های فریبنده که هیچگونه برند مشهوری از آن پشتیبانی نمی‌کند را نخورید.
- از قرا دادن آی پی (آدرس سیستم خود) در اختیار دیگران خودداری کنید.

- از پاسخ گویی به ایمیل های مشکوک که از سوی افراد ناشناس برایتان ارسال می شود خودداری کنید.
- از شرکت کردن در وب سایت های هرمی تحت عنوان سرمایه گذاری خودداری کنید.
- سیستم های معیوب خود را نزد مهندسین تعمیرکار آشنا و مورد اطمینان ببرید و از تحویل سیستم معیوب به هر تعمیرکاری خودداری کنید.
- از اسکن کردن مدارک و اسناد قانونی خود در سیستم های رایانه ای شخصی جدا خودداری کنید.
- از واریز وجه به حساب اشخاص و شرکت هایی که آگهی فروش با قیمت مناسب زده اند قبل از بررسی اصالت و هویت واقعی شرکت یا شخص آگهی دهنده جدا خودداری گردد.
- در هر زمان قبل از ورود به اینترنت از نرم افزارهای فایروال و آنتی ویروس های به روز استفاده کنید.
- در هنگام اتصال به اینترنت از طریق گوشی های تلفن همراه ، مراقب نامه های الکترونیکی مشکوک و وب سایت های اینترنتی فریبنده باشید.

نتیجه گیری

با توجه به مطالبی که در این مقاله گفته شد در هر کشور امنیت سایبری برای دولت و مردم مهم است. عدم وجود امنیت می تواند تهدید بزرگی برای کشور باشد ، بنابراین باید سرمایه گذاری زیادی بر روی امنیت در فضای مجازی انجام شود. در کنار این ، کاربران اینترنتی نیز باید وظایف خود را در زمینه ی حفظ امنیت خود در این فضای مجازی به طور کامل انجام دهند.

منابع

1. زهرا خداقلی ، جرایم رایانه ای ، انتشارات آریان ، تهران
2. مهدی هاتف (کارشناس دفتر تحقیقات کاربردی مع ط.ب.ب ناجا) ، چالش ها و چشم اندازهای امنیت در فضای مجازی ، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس ، سال ششم، شماره 22 ، فروردین و اردیبهشت 1388
3. پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات ناجا ، امنیت در شبکه های اجتماعی ، 1390
4. <http://fa.wikipedia.org>
5. [http:// cyberpolice.ir](http://cyberpolice.ir)